

נקודת התורפה הישראלית

Category: שמות, שמות

פרעה מזהה את חולשתו של עם ישראל ומצליח לערער אותם מבפנים. משה נרעש וזועק על כך. אלוקים משיב כי מהמצב הקשה הנוכחי ניתן רק לעלות.

'קורע אתכם מבפנים'

את השם סאלח אל עארורי הכירו עד לפני שבוע רק מעטים. אחד העיתונאים בישראל סיפר השבוע שלפני כמה שנים הייתה לו שיחה של 50 דקות עם האיש. השיחה התקיימה זמן מה אחרי עסקת שליט שבה ישראל שחררה יותר מאלף טרוריסטים עבור חייל אחד. עארורי היה חבר בצוות המשא ומתן של החמאס שסגר את העסקה. העיתונאי הצליח להשיג את המספר האישי שלו בדמשק והתקשר ועארורי ענה. השיחה התנהלה בעברית שוטפת, שאותה עארורי למד בכלא הישראלי.

בשיחה עארורי הפתיע את העיתונאי כשהוא אמר לו שהוא מבחינתו היה שמח יותר אילו ישראל לא הייתה מסכימה לשחרר את גלעד שליט תמורת אלף אסירים. מדוע? "כאויב הייתי מעדיף שלא תשחררו את שליט תמורת האסירים כי אז זה היה קורע אתכם מבפנים. זה היה קורע את החברה הישראלית". אותו עיתונאי סיכם את השיחה בכך שאז הוא הבין עד כמה האיש הזה מסוכן, עד כמה הוא מבין את החברה הישראלית ויודע איך למשוך את החבל וכיצד לשלוט במצב רוח הישראלי.

ואכן מיד אחרי שפרצה המלחמה האחרונה אמרו מנהיגי החמאס במפורש שאחת הסיבות שהם התקיפו כעת את ישראל היא בגלל הקרע הפנימי שנוצר בחברה הישראלית. הם הבינו שזה גרם לכך שהחברה הישראלית מאוד פגיעה, וכעת זוהי השעה הנוחה ביותר לבצע את זממם.

השתדלנות שהזיקה

הסיפור הזה התחיל כבר במצרים. השבוע אנו מתחילים את ספר שמות, שבו מסופר על גלות וגאולת מצרים. בפרק ג' התורה מספרת על הפגישה של משה עם הקב"ה בסנה, כיצד הוא ראה את הסנה הבווער וניגש לראות "מדוע לא יבער הסנה". ואז הקב"ה פנה אליו ואמר לו: "משה משה", ומשם מתחיל דיאלוג ארוך בין הקב"ה למשה רבנו. הקב"ה מבקש ממנו שילך לפרעה ויוציא את עם ישראל ממצרים, ומשה טוען "מי אנכי כי אלך אל פרעה". ה' עונה לו אתה לא הולך לבד, "כי ה' עמך", ואז משה שבני ישראל לא יאמינו לו. בהמשך הקב"ה הזהיר אותו מראש שלא יחשוב שהעסק עם פרעה ילך בקלות: "ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים להלוך ולא ביד חזקה", והקב"ה יצטרך להכות את מצרים "ואחרי כן ישלח אתכם".

אחרי ויכוח של שבעה ימים (!) הקב"ה ציווה עליו ללכת. משה מגיע למצרים, אוסף את זקני ישראל ומספר להם על השליחות שלו ו"ויאמן העם", הם דווקא כן האמינו. ואז משה ואהרן עם משלחת של זקני ישראל הולכים לפרעה. כשהם מגיעים לארמון המלך הזקנים "נשמטו כולם" ובסוף נכנסו רק משה ואהרן. "ויאמרו אל פרעה כה אמר ה' אלוקי ישראל שלח את עמי". פרעה ענה: "מי ה' אשר אשמע בקולו לא ידעתי את ה'", והוא נוזף במשה ואהרן ואומר להם "למה תפריעו את העם ממעשיו".

מיד כשהם יוצאים פרעה הוציא צו: "לא תאסיפון לתת תבן לעם". עד אותו היום הממשל המצרי סיפק את התבן לעבדים העבריים והם היו מייצרים את הלבנים, והיה מספר מדויק של לבנים אותם הם היו חייבים לייצר כל יום. כעת קבע הצו שהם יצטרכו להשיג את התבן בכוחות עצמם, וביחד עם זה הם יצטרכו לייצר את אותו מספר הלבנים כמו "בימים הטובים" כשהממשל סיפק להם את התבן.

מדוע? "כי נרפים הם", הם מתעצלים ולכן יש להם חלומות על ללכת לזבוח במדבר. "תכבד העבודה" ואל ישעו בדברי שקר". לא יהיה להם אפילו זמן לחלום חלומות.

באותו יום הגזירה התפשטה בכל מצרים והעם התפזר לכל רוח כדי "לקושש קש לתבן". זה בטוח לא הוסיף לאחדות ישראל כי כולם רבים על אותו קש, כולם צריכים לייצר את מתכונת הלבנים.

באותו יום בני ישראל לא הספיקו לייצר את כמות הלבנים היומית. כולם מכירים את המושג 'קאפו' במחנות הריכוז הנאציים. הנאצים מינו יהודים שיפקחו על האסירים במקום העבודה כדי שיעמדו במכסות העבודה שנקבעו להם. את הרעיון הזה כבר הגה הממשל המצרי. גם הם מינו שוטר יהודי שהיה אחראי שהעבדים העבריים יעמדו במכסות העבודה שלהם.

אבל שלא כמו הקאפואים בשואה, הם דווקא היו טובים לאחיהם היהודים והגינו עליהם מפני הנוגשים המצריים. מה שקרה זה שבסוף היום כשהם היו צריכים לספק את המכסה היומית של הלבנים והיה חסר מהסכום, הנוגשים המצריים "היו מלקין אותם על שלא דחקו את עושי המלאכה" (רש"י).

אותם "שוטרי בני ישראל" הלכו יחד אל פרעה להתלונן ולנסות להבין מדוע נחתה עליהם הגזירה הזאת. הם צעקו אל פרעה "למה תעשה כה לעבדיך", זה לא מציאותי מה שאתה מבקש. אנו מנסים להיות אזרחים נאמנים, אבל הגזירה החדשה גורמת לנו להיות מוכים על לא עוול בכפינו!

פרעה ענה להם "נרפים אתם נרפים על כן אתם אומרים נלכה נזבחה לה". פתאום התברר להם שהסיבה לגזירה החדשה היא משה ואהרן, בגלל שהם באו לפרעה עם התביעה של "שלח את עמי". רק כמה ימים קודם כולם שמחו לשמוע את הבשורה שמשה הביא איתו שהנה הוא הולך לגאול אותם ממצרים ופתאום הכל התהפך. הם הבינו שהבשורה של משה היא הסיבה לצרות שלהם.

בדיוק כשהשוטרים יצאו מבית פרעה הם פגשו את משה ואהרן ומיד הטיחו בהם "ירא ה' עליכם וישפוט אשר הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת חרב בידם להרגנו". אתם אלו שגרמתם להבאיש את ריחנו אצל פרעה, בגללכם באה עלינו הצרה הזאת.

בבת אחת התהפכה הקערה על פיה. לא עוד פרעה אשם, זוהי אשמת משה ואהרן שהם הרגו את המושל והכל קרה בגללם. התוכנית של פרעה הצליחה למעלה מהמשוער. כעת יהודים מאשימים יהודים בגזירות של פרעה! ³⁹⁴

וזה המשיך הלאה. גם משה למד לראשונה שהוא זה שגרם לגזירה החדשה וזה מאוד כאב לו. הוא פנה אל הקב"ה ואמר:

"למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתיני?! משה רבנו הקשה קושיות על הקב"ה, עד כדי כך שבגלל אותם דברי תלונות נגזר עליו כבר כאן שהוא לא יכנס לארץ, וכפי שרש"י אומר בסוף פרשת שמות: "הרהרת על מדותי" לפיכך עתה תראה, העשוי לפרעה תראה ולא תראה העשוי למלכי שבעה אומות כשאביהם לארץ". משה איבד את הזכות להיכנס לארץ בגלל הדברים שאמר לקב"ה.

מוסיף הרבי ואומר שמשה השמיע את הטענה שלו לקב"ה על אף שהוא ידע יפה מאוד שמדתו של הקב"ה היא "מדה כנגד מדה" והוא יכול לקבל על כך עונש, וכפי שאכן קרה בפועל (שיחות קודש תשל"ו ח"א עמ' 394).

אם כן, התוכנית של פרעה הצליחה מעל למשוער. לא רק שהוא הצליח לסכסך בין בני ישראל למשה רבנו אלא הוא אפילו הצליח לגרום לכך שמשה יתלונן לקב"ה.

מהתחתית אל הפסגה

בעצם זה בדיוק מה שקורה היום בחברה הישראלית. כולם ביחד נלחמים בחמאס, אבל מניפים אצבע מאשימה אחד כלפי השני. הימין אומר שהשמאל אשם במלחמה והשמאל אומר שהימין אשם. בדיוק כמו במצרים.

מה הייתה התשובה של הקב"ה למשה? נכון שעכשיו המצב החמיר, אבל אל דאגה. כמו שלפני עלות השחר גובר החושך ביותר משום שאור השחר קרוב לבוא, כמו כן החושך הגדול של הגלות הזו ³⁹⁵ הוא משום שצריך לבוא אור גדול יותר (אמרי בינה ה, ב).

מה הפירוש בזה? ישנו סיפור חסידי על יהודי עשיר, ש'התהפך עליו הגלגל', הוא התחיל להפסיד כספים והלך מדחי אל דחי עד שהיה צריך למכור את ביתו ולחזר על הפתחים. ביום שישי אחד הוא הלך למקווה כדי להכין את עצמו לשבת קודש, וכשהוא חזר לחדר ההלבשה גילה שבגדיו נעלמו. מישהו (אולי בטעות) לבש את הבגדים שלו ונעלם, וכעת הוא עומד חסר אונים, ערום כביום היוולדו.

לפתע הוא החל לרקוד. אנשים שראו אותו חשבו שמרוב צרות הוא קיבל התמוטטות עצבים ר"ל, והם מיד חשו לעזרתו. אחד הביא לו חולצה, השני זוג מכנסיים ואיך שהוא הוציאו אותו מהמקווה.

עברה תקופה והמזל החל להאיר לו פנים. אותו יהודי לאט לאט חזר לעצמו התחיל להצליח בעסקים והלך מחיל אל חיל עד שחזר למצבו הקודם.

יום אחד ניגש אליו יהודי ואומר לו: אני הייתי במקווה באותו יום שישי וראיתי אותך שם רוקד ערום. באותה שעה חשבתי שמרוב צרות ועוגמת נפש יצאת מדעתך, אבל כעת אני רואה שאתה נורמלי לחלוטין ודווקא מאוד מצליח. אם כן תסביר לי מה היתה הסיבה האמיתית לכך שרקדת במקווה, על מה שמחת?

השיב לו היהודי: שמע ידידי, החיים הם גלגל. כשאתה בשיא הירידה אתה לפני העליה, ולכן כל זמן שהמצב הלך והחמיר הייתי מודאג, ואפילו מאוד מודאג שייתכן ויהיה עוד יותר גרוע, אך כשיצאתי מהמקווה וגיליתי שאפילו זוג מכנסיים אין לי ללבוש, ידעתי שהגעתי לתחתית הגלגל וכעת זה רק יכול להיות יותר טוב. לכן רקדתי".

זה מה שהקב"ה אומר למשה. עכשיו כשהמצב כל כך חמור זוהי ההתחלה של הגאולה: "אתה תראה" כי ביד חזקה ישלחם, וביד חזקה יגרשם מארצו", וכך גם יקרה בעז"ה בקרוב. אחרי החושך הגדול שקרה בשמחת תורה נזכה לראות את אורו של משיח בקרוב ממש!